

КРЕДИТНА ПОЛІТИКА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СПОЖИВЧЕ КРЕДИТУВАННЯ У КОМЕРЦІЙНИХ БАНКАХ УКРАЇНИ

О. Ф. Андросова,

к.е.н., доцент, кафедра «Фінанси,
банківська справа та страхування»;

А. О. Лащенко,

магістрант, ФЕУ-122,

Запорізький національний технічний
університет, м. Запоріжжя, Україна

Кредитні операції для комерційного банку – це важливий вид діяльності, який приносить основну частину доходу. Кредитні відносини опосередковують функціонування та розвиток як виробництва та обміну, так і сфери кінцевого споживання. У даній сфері виникає специфічна форма кредиту – споживчий кредит, призначений для задоволення споживчих потреб фізичних осіб і сімей (домогосподарств).

Споживче кредитування в Україні з кожним роком набуває дедалі більшої популярності. Це пов'язано з тим, що всі верстви населення прагнуть ефективно функціонувати, і саме розвиток споживчого кредиту є необхідною передумовою досягнення поставлених цілей.

Насамперед, актуальним це питання є для молоді та новостворених сімей. Не таємниця, що кожному з нас відразу хочеться мати власне житло та засоби існування. Мова йде про квартиру, меблі, речі тривалого користування, необхідні кожному для життя у добробуті.

Проблемам споживчого кредитування присвячені наукові праці О.І. Барановського, О.В. Васюренка, Г.М. Гамидова, В.В. Корнєєва,

А. В. Соколової, а також статті економістів у періодичних виданнях, таких як «Бізнес», «Кореспондент» та ін.

Мета дослідження полягає у розгляді кредитної політики провідних банків України, умов надання позик, процедури визначення кредитоспроможності клієнтів і оцінці роботи банківських установ за різними видами споживчих кредитів.

Криза та нестабільна політична ситуація в країні змусили банки шукати всі можливі джерела доходів. Виходом для них стало підвищення процентних ставок за отриманими позичальниками кредитами.

Так, за даними компанії «Простобанк Консалтинг» середні ставки за кредитами на придбання житла на первинному ринку у національній валюті станом на початок I кварталу 2017 р. склали: по кредитах на 5 років – 23,1 % річних, на 15 років – 22,74 % річних, на 30 років – 10,06 % річних (табл. 1) [1].

Таблиця 1

Основні умови кредитування на придбання житла на первинному ринку України (під заставу нерухомості, що купується)

Банк	Програма	Аванс	Строк	Мін. еф. ставка	Макс. еф. ставка
1	2	3	4	5	6
Аркада	Нова Богданівка	20 %	5; 10; 15; 20; 25; 30 років	10,06 %	10,49 %
Львів	Мої можливості	25 %	1; 5; 10 років	18,6 %	18,64 %
Кредобанк	На покупку нерухомості на первинному ринку	30 %; 70 %	1 рік	18,68 %	19,73 %
Укргазбанк	ЖК Чайка-2 (18-24)	20 %; 50 %	1; 5; 10; 15; 20 років	20,67 %	22,49 %
Полтава-банк	Житло в кредит	30 %; 40 %; 50 %	1; 5; 10; 15 років	21,18 %	26,69 %
VS Bank (Фольксбанк)	На покупку квартири на первинному ринку під заставу нерухомості на вторинному ринку (плаваюча ставка з 4 року)	40 %	1; 5; 10; 15; 20 років	21,6 %	23 %

Закінчення табл. 1

1	2	3	4	5	6
КРИСТАЛБАНК	Кредитування фізичних осіб з ВАТ «ХК „КИЇВМІСЬКБУД“»	30 %; 40 %; 50 %	1; 5; 10 років	21,89 %	25,78 %
Укрсоцбанк (UniCreditBank)	Спеціальна пропозиція з кредитування на первинному ринку по вул. Саперно-Слобідська	40 %; 50 %	1; 5; 10; 15; 20 років	22,72 %	24,91 %
Ощадбанк	На придбання нерухомості на первинному ринку	30 %	1; 5; 10; 15; 20 років	23,09 %	25,77 %
ТАСКОМБАНК	Кредит на купівлю нерухомості (ануїтет)	37,5 %	1; 5; 10 років	24,22 %	26,67 %
Південний	Південна мрія	30 %	1 рік	27,57 %	27,67 %
БТА Банк	Житло в кредит	30 %	1; 5; 10; 15 років	28,49 %	33,84 %

Як бачимо з табл. 1, основні банки-кредитори пропонують безліч умов кредитування (залежно від строків надання позики), до уваги взяті дані по одній програмі за найменшою ставкою кредитування від банку. Так, наприклад, термін кредитування на 30 років представлений тільки одним кредитором – банком «Аркада», який пропонує придбання певних об'єктів нерухомості за ставкою від 10 % річних і з авансом від 20 %.

Банком-лідером у кредитуванні житла на вторинному ринку станом на 10.04.2017 р. є «Кредобанк»: ставка відсотка становить 20,19 %, аванс від 40 %, одноразова та щомісячна комісія відсутні (табл. 2) [2].

Виявлено, що Піреус Банк застосовує плаваючу ставку відсотка починаючи з 2 року (Табл. 2). Подібні програми кредитування в останні часи широко використовують банки для мінімізації можливих ризиків. Розмір плаваючої ставки періодично переглядається, прив'язаний до депозитної ставки та залежить від ринкової кон'юнктури (як правило, до уваги беруться міжбанківські ставки пропозицій кредитних ресурсів).

Таблиця 2

Умови кредитування на придбання житла на вторинному ринку України

Банк	Програма	Перший внесок	Разова комісія	Щомісячна комісія	Ставка
Кредобанк	-	від 40 %	-	-	20,19 %
Піреус Банк	Іпотечний кредит (плаваюча ставка з 2 року)	від 50 %	1,00%	-	20,80 %
Південний	Південна мрія	від 30 %	0,50 %	-	21,90 %
МАРФІН БАНК	Житло в кредит	від 30 %	0,99 %	-	21,99 %
Ощадбанк	На покупку нерухомості на вторинному ринку (з додатковим забезпеченням у вигляді нерухомого майна)	від 10 %	1,50 %	-	22,00 %

За останні роки навіть при падінні ринку нерухомості в цілому та суттєвому зниженні вартості майна спостерігається низький рівень попиту на іпотеку. На це вплинули:

- політична нестабільність держави;
- жорсткі умови надання кредиту;
- зростання відсотків за кредитами;
- коливання курсу долара.

Заданими компанії «Простобанк Консалтинг» на кінець 2016 року кредити на нерухомість та нові автомобілі як іноземного, так і вітчизняного виробництва пропонують 12 банків (були зазначені у табл. 1) з 50 найбільших на ринку послуг для населення.

Поряд із цим було розглянуто організацію споживчого кредитування, яка показала, що банки змінили не тільки відсоткові ставки, а і підвищили розміри першого внеску.

Станом на 29.03.2017 р. середня реальна вартість кредитів готівкою (без застави) у національній валюті склала в залежності від терміну: на 1 рік – 80,42% річних, на 2 роки – 79,39%, на 3 роки – 75,73%, на 5 років – 62,39% річних.

Варто зазначити, що середня номінальна ставка по кредитах готівкою строком на 1 рік станом на 29.03.2017 р. склала всього 12,62% річних (за даними консалтингової компанії). Решта витрат позичальника на обслуговування кредиту прихована в одноразових

комісіях (у середньому близько 2 % від суми кредиту), щомісячних комісіях (у середньому 2,7 % від суми кредиту) і страховому тарифі (в середньому 0,6 % від суми щомісяця) [3].

Тобто, у більшості банків України існують додаткові платежі по кредиту, які повністю нівелюють низьку номінальну ставку.

Перше місце в кредитуванні нових автомобілів посідає Укр-соцбанк при ставці відсотка на рівні 7,50 та першому внеску від 50,00 % (дані на 13.04.2017 р.) [4].

Лідерами серед надання позик на покупку товарів у розстрочку за I квартал 2017 р. є Ощадбанк та Forward Bank (за терміном кредитування до 1 року). Аналогічно за кредитом готівкою банки пропонують низькі номінальні ставки, але закладають у договори приховані платежі у вигляді комісії.

На практиці ж дані платежі виступають засобом покриття збитків за проблемними позиками, частка яких понад 25 %.

Однією з причин неповернення кредитів є недосконалість механізму визначення кредитоспроможності клієнта, а саме:

- більшість існуючих методик (таких як скорингові моделі, визначення коефіцієнту платоспроможності, андерайтинг, кредитна історія) схожі між собою та в основному орієнтуються на поверхневий аналіз платоспроможності клієнта. Визначається наявність у заявника доходу, що дає змогу сплачувати кредит, але не береться до уваги людський фактор, тобто бажання повертати цей кредит;
- досліджені методики погано орієнтуються на статистичні дані, наявні у банках, таким чином моделі оцінки клієнтів використовуються неефективно;
- під час прийняття рішення по кредиту не враховуються якість кредитних портфелів окремих співробітників і кредитних портфелів філій та відділень. Висока швидкість прийняття рішень провокує зловживання з боку кредитних експертів і шахрайства;
- незадовільним є рівень взаємодії банків з бюро кредитних історій, що ускладнює процес оцінки кредитоспроможності. Більшість українських банків якщо й користуються інформацією, то лише інформацією окремих бюро;

Основними негативними моментами у сфері споживчого кредитування є майже повна відсутність законодавчої бази кредитного процесу, недосконала організація споживчого кредитування у вітчизняних банках та висока вартість кредитів.

Нині Україна переживає фінансову кризу, основні причини якої: тягар зовнішнього боргу (понад 45 млрд дол. США і понад 15 млрд євро), великий дефіцит рахунку поточних операцій та слабкість банківського сектору.

У сучасних умовах вважаємо, що необхідно, насамперед, модернізувати діючі програми на предмет підтримки клієнтів при виникненні фінансових проблем, а нові програми зорієнтувати на мінімізацію ризиків ще при видачі.

Для того, щоб збільшити обсяги споживчих кредитів та удосконалити сам процес кредитування в Україні, необхідно:

- продовжувати роботу з мінімізації кредитного ризику, адже: створення картотеки проблемних платників дозволить уникнути ймовірності отримання декількох кредитів у різних банках за низької платоспроможності позичальника чи свідомого зловживання;
- встановити Національним банком України загальні критерії для визначення кредитоспроможності позичальників за міжнародними стандартами;
- забезпечити надійність банківської та фінансової систем;
- розробити методичні основи кредитного аналізу;
- створити дієву систему захисту прав споживачів фінансових послуг через врегулювання питань повноважень державних органів;
- розробити процедури супроводження споживчих кредитів (у тому числі стягнення простроченої заборгованості).

Підводячи підсумок, можна стверджувати, що споживче кредитування є невід'ємною часткою банківської системи, а тому налагодження справ у цій сфері буде сприяти «оздоровленню» усієї банківської системи. Головною причиною, що призвела до низки проблем, є посилення кризових явищ, які спостерігаються не тільки в Україні, а й в усьому світі. Банки, щоб привабити у цей час клієнтів, допустилися значної помилки – надавали позики фізичним особам, не проводячи належний аналіз їх кредитоспроможності, чим

підвищили ризик своєї діяльності. Тому на даному етапі, виходячи з вищепроведеного дослідження, потрібно внести деякі зміни у вже існуючу систему гарантування та розробити механізми екстреного фінансування.

Список використаних джерел

1. Іпотека в 2017 році буде оживати за рахунок «первинки» [Електронний ресурс] : сайт. – Режим доступу: http://www.bankchart.com.ua/zhitlo_v_kredit/statti/ipoteka_v_2017_rotsi_bude_ozhivati_zahunok_pervinki (дата звернення: 05.05.2017).
2. Ипотека на вторичное жилье в Украине [Електронний ресурс] : сайт - Режим доступу: http://www.prostobank.ua/zhile_v_kredit (дата звернення: 05.05.2017).
3. Середні номінальні ставки по кредитах готівкою становлять 12,5% річних, а реальні – 80% [Електронний ресурс] : сайт – Режим доступу: http://www.bankchart.com.ua/spozhivchi_kredit/statti/seredni_nominalni_stavki_po_kreditah_gotivkoyu_stanovlyat_12_5_richnih_a_realni_80
4. Новое авто в кредит в банках Украины [Електронний ресурс] : сайт – Режим доступу: http://www.prostobank.ua/avto_v_kredit (дата звернення: 05.05.2017).